

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa,
Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de
Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE
FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

El Municipi de Fonollosa

L'any 1774 hi havia 2.286 pobles a Catalunya, que a començaments del segle XIX van quedar reduïts a poc més de dos mil. Actualment a les comarques catalanes hi ha 946 municipis. Durant la Regència de Maria Cristina es va plantejar una reordenació del territori, per facilitar-ne l'administració. El 1833 es va dividir la nació en 49 províncies (Canàries era província única), a l'estil dels departaments francesos, i el real decret del 13 de juliol de 1835 va posar les bases per unir els ajuntaments més petits. La reforma no es va aplicar a molts llocs a causa de la insurrecció liberal de 1836, que va restablir la Constitució del 1812.

Segons el llibre "Història del Mapa Municipal de Catalunya", de Jesús Burgueño, els pobles de Fals, Fonollosa i Camps es van unir el 14 de març de 1836. Malgrat que aquest autor és una autoritat en la matèria, ens veiem obligats a dissentir d'aquesta data, ja que hem aplegat nombroses proves documentals que mostren que l'ajuntament de Fals va ser autònom fins uns quants anys després.

En els arxius particulars de les cases de Boixeda i Torreblanca hem tingut accés a diversos documents i correspondència de caràcter municipal d'aquella època, degut al fet que els amos d'aquestes cases van ser alcaldes. Així per exemple, un "Pasaporte para el interior" un passiu personal per a viatjar dins d'un radi de vuit llegües (una llegua catalana = 6.717 metres), datat el març de 1845, porta les signatures de Tomàs Puigdemívol, alcalde constitucional de Fals, i Cristòfol Moncunill, secretari. Al peu del passiu hi figura l'antic segell de Fals. L'empremta en tinta negra d'aquest segell de boix és circular, de 2'5 centímetres de diàmetre, i consisteix en una falç envoltada de la llegenda "SANT VICENS FALS+".

Del novembre del mateix any tenim la següent nota de les despeses d'un tal Josep Prat, que va viatjar a Barcelona per compte del comú de Fals: Per los asientos de la diligencia, de anar y tornar, 4 duros / per lo gasto dels camins, 1 duro / per lo gasto de estar á Barcelona, 6 duros 6 rals / per lo que se entregá á un agen, 6 duros 18 rals. També hi ha diverses circulars del Governador i altres instàncies dirigides a l'Alcalde Constitucional de Fals.

Un document de 1848 ve signat per Andreu Llussà, alcalde, amb el timbre de Fals, i una convocatòria de maig de 1851 ho és per Segimon Grau, "alcalde pedaneo de Fals", també amb el timbre a peu de plana. El segell vell de Fals es va seguir utilitzant fins el 1859, com a mínim.

El primer document que mostra que la creació del municipi de Fonollosa és un fet és el nomenament el 10 de gener de 1854 de Ramon Oller (del mas Torreblanca de Fals) com alcalde constitucional de Fonollosa. El nomenament es va realitzar per ordre de S.M. la Reina Isabel II, d'acord amb l'article 9è de la llei de 8 de gener de 1845.

Amb tot això, i malgrat que desconeixem la data exacte de la unió dels tres pobles, podem assegurar que no va ser el 1836, com afirma Burgueño, sinó el 1850 o poc abans.

La pregunta a la qual no es troba resposta és el motiu pel qual va ser escollit el poble de Fonollosa com a seu del nou Ajuntament. Segons les nostres dades, dels tres pobles, Fals era el que tenia més superfície, especialment de terra cultivable, tenia més habitants, estava més ben comunicat amb la capital, i pagava més diners al cadastre. Dels deu primers de la llista de majors contribuents de riquesa, sis eren propietaris de Fals.

No deuria ser una unió sense algunes tensions, com ho demostra les vacil·lacions a l'hora de fixar la seu del consistori. S'ha de comprendre que els desplaçaments es feien a peu, i tothom volia que el lloc fos a prop de casa seva. Els primers anys hi va haver trobades al mas Bosch, al Molí de Boixeda i al Grauet, però el 1866 ja es parla que el Ple es celebra a la casa Consistorial. En els comptes de 1872 hi figura una despesa de 15 escuts pel lloguer durant el primer trimestre de la casa.

Segell de Fals (1844).

Ara és l'hora de treure el tema de cal Sambleia, una casa del Raval de cal Pere Jutge, de Camps. Segons la veu popular, el nom de la casa ve de "assembleia", perquè va ser construïda per ser el punt de trobada dels tres pobles. No hi ha cap evidència històrica que avaluï aquesta creença, si bé és ben cert que el punt és idoni, ja que la casa està situada en el vèrtex dels tres termes, i equidista dels nuclis més densament poblats de Camps, Fals i Fonollosa. També és cert, que per aquest motiu, el 1878 l'alcalde Josep Grau va intentar convèncer als veïns que era el lloc idoni per construir-hi una escola comuna als tres pobles,

...de esta manera todos nuestros hijos, sean varones o hembras, podran facilmente asistir á la escuela en donde se ilustran y engrandecen las inteligencias y se ennoblecen los corazones con el precioso tesoro de la instrucción...

El projecte no es va materialitzar fins cent anys després amb la creació de l'escola graduada mixta a Fonollosa.

El document més antic que es troba a l'Arxiu Municipal de Fonollosa, és el llibre de Comptes de 1857. Aquest llibre

és deuria salvar de miracle de l'incendi i destrucció que va patir l'arxiu durant un episodi de la Guerra dels Carlins. Aquell any el pressupost municipal era de només 3.669 rals. El salari del secretari era de 2.000 rals, més de la meitat del pressupost, 600 rals es gastaven en material d'oficina, segells i correus, i 600 rals per l'arranjament de camins públics.

Durant aquest darrer segle i mig que els tres pobles caminen junts no s'ha perdut en cap d'ells el sentit d'identitat, sentiment que de vegades ha provocat alguns conflictes. Sortosament mai han estat greus, ja que sempre ha prevalgut el seny sobre la rauxa en les relacions entre els tres pobles germans. Des dels inicis, per garantir la representativitat, es va adoptar una fórmula consistent en què cada poble escollís un nombre prefixat de regidors per formar part del conjunt del consistori. Entre ells es triava l'alcalde. Aquesta fórmula s'ha mantingut pràcticament invariable fins a les eleccions municipals del 2003, en les quals les candidatures es van fer en funció dels partits polítics i no dels pobles de procedència.